YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)
15 päivänä tammikuuta 2002 *

Asiassa C-179/00,

jonka Verwaltungsgerichtshof (Itävalta) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Gerald Weidacher (Thakis Vertriebs- und Handels GmbH:n konkurssipesän hoitaja)

vastaan

Bundesminister für Land- und Forstwirtschaft

ennakkoratkaisun Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyn asiakirjan (EYVL 1994, C 241, s. 21 ja EYVL 1995, L 1, s. 1) 149 artiklan 1 kohdan tulkinnasta sekä Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisen vuoksi maataloustuotteiden kaupan osalta toteutettavista siirtymätoimenpiteistä 19 päivänä joulukuuta 1994 annetun komission asetuksen (EY) N:o 3108/94 (EYVL L 328, s. 42) pätevyydestä ja tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit L. Sevón ja M. Wathelet (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: J. Mischo,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Itävallan hallitus, asiamiehenään C. Pesendorfer,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään G. Braun ja M. Niejahr,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 20.11.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Verwaltungsgerichtshof on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 17.4.2000 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 12.5.2000, EY 234 artiklan nojalla viisi ennakkoratkaisukysymystä Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyn asiakirjan (EYVL 1994, C 241, s. 21 ja EYVL 1995, L 1, s. 1; jäljempänä liittymisasiakirja) 149 artiklan 1 kohdan tulkinnasta sekä Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisen vuoksi maataloustuotteiden kaupan osalta toteutettavista siirtymätoimenpiteistä 19 päivänä joulukuuta 1994 annetun komission asetuksen (EY) N:o 3108/94 (EYVL L 328, s. 42) pätevyydestä ja tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty Thakis Vertriebs- und Handels GmbH:n (jäljempänä Thakis) konkurssipesän hoitajan Weidacherin ja Bundesminister für Land- und Forstwirtschaftin (Itävallan maa- ja metsätalousministeriö) välisessä asiassa, joka koskee oliiviöljyn ylijäämävaraston pitämiseen perustuvaa verovelkaa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Liittymisasiakirjan 137 artiklan 2 kohdan toisen luetelmakohdan mukaan "uusiin jäsenvaltioihin sovelletaan täysimääräisesti yhteisestä maatalouspolitiikasta johtuvia oikeuksia ja velvollisuuksia", jollei tässä asiakirjassa toisin määrätä.

4 Liittymisasiakirjan 145 artiklan 2 kohta, joka koskee liittymispäivänä varastossa olevia maataloustuotteita, kuuluu seuraavasti:

"Uusien jäsenvaltioiden on poistettava omalla kustannuksellaan erikseen määriteltäviä yhteisön menettelyjä noudattaen ja 149 artiklan 1 kohdassa määrätyn menettelyn mukaisesti määritettävässä määräajassa kaikki niiden alueella 1 päivänä tammikuuta 1995 vapaassa vaihdannassa olevien tuotteiden varastot, jotka määrältään ylittävät sen, minkä voidaan katsoa edustavan tavanomaista tasausvarastoa. Tavanomaisen tasausvaraston käsite määritellään kunkin tuotteen osalta kullekin yhteiselle markkinajärjestelylle ominaisten arviointiperusteiden ja tavoitteiden perusteella."

5 Liittymisasiakirjan 149 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Jos siirtymätoimenpiteet ovat tarpeen helpottamaan siirtymistä uusissa jäsenvaltioissa voimassa olevasta järjestelmästä yhteisten markkinajärjestelyjen soveltamisesta aiheutuvaan järjestelmään tässä osastossa määrätyin edellytyksin, nämä toimenpiteet on toteutettava [rasva-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 22 päivänä syyskuuta 1966 annetun neuvoston] asetuksen N:o 136/66/ETY [EYVL 1966, L 172, s. 3025, muutettu useaan kertaan] 38 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti tai tarvittaessa muiden maataloustuotteiden markkinajärjestelyjä koskevien asetusten vastaavissa artikloissa säädetyn menettelyn mukaisesti. Nämä toimenpiteet on toteutettava 31 päivänä joulukuuta 1997 päättyvän ajan kuluessa eikä niitä saa soveltaa kyseisen päivän jälkeen."

6 Komissio antoi liittymisasiakirjan 149 artiklan 1 kohdan perusteella asetuksen N:o 3108/94, jonka kolmas perustelukappale kuuluu seuraavasti:

"maataloustuotteet ovat sisämarkkinoiden toteutumisesta asti liikkuneet ilman minkäänlaista yhteisön sisäisillä rajoilla toteutettavaa valvontaa; tämän vuoksi järjestelmällinen verotusmenettely ei vaikuta riittävän tehokkaalta niiden tuotteiden osalta, joiden kaupassa on esiintynyt vääristymiä jäsenvaltiosta toiseen toimittamisen tai toisesta jäsenvaltiosta tuonnin yhteydessä; niitä kaupan vääristymiä, jotka saattavat aiheuttaa häiriöitä yhteisiin järjestelyihin, saadaan erityisesti aikaan, kun laajentumista silmällä pitäen kuljetetaan keinotekoisesti tuotteita, jotka eivät näin ollen kuulu kyseisen valtion tavanomaiseen varastoon; tämän vuoksi olisi säädettävä veron kantamisesta uusissa jäsenvaltioissa sijaitsevilta ylijäämävarastoilta".

7 Asetuksen N:o 3108/94 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Uusien jäsenvaltioiden on kannettava vero ylijäämävarastojen pitäjiltä 1 päivästä tammikuuta 1995, sanotun kuitenkaan rajoittamatta mitä liittymisasiakirjan 145 artiklan 2 kohdassa määrätään, jollei kansallisella tasolla ole ankarampaa lainsäädäntöä.

— —

2. Kunkin varaston pitäjän ylijäämävaraston määrittämiseksi uusien jäsenvaltioiden on otettava erityisesti huomioon:

— liittymistä edeltäneinä vuosina keskimäärin käytettävissä olleet varastot,

— liittymistä edeltäneinä vuosina toteutuneet kauppavirrat,

— olosuhteet, joissa kyseiset varastot ovat muodostuneet.

Ylijäämävaraston käsitettä sovelletaan myös uusien jäsenvaltioiden markkinoille tarkoitettuihin maataloustuotteisiin.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitetun veron määrä on:

— kolmannesta maasta tulevan tuotteen osalta kahdentoista jäsenen yhteisössä 31 päivänä joulukuuta 1994 sovelletun tuontimaksun ja uudessa jäsenvaltiossa 31 päivänä joulukuuta 1994 sovelletun tuontimaksun erotuksen suuruinen, jos ensiksi mainittu maksu on viimeksi mainittua suurempi,

— — .

4. Edellä 1 kohdassa säädetyn veron asianmukaisen soveltamisen varmistamiseksi uusien jäsenvaltioiden on viipymättä inventoitava 1 päivänä tammikuuta 1995 käytettävissä olleet varastonsa.

5. Tämän artiklan säännöksiä sovelletaan seuraaviin CN-koodeihin kuuluviin tuotteisiin:

— Itävallan osalta: 1006, 0806 20, 1702 10, 1509, 1510,

— — ."

Pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymykset

8 Thakis osti lokakuussa 1994 Tunisiasta merkittävän määrän oliiviöljyä. Itävaltaan tarkoitettu osa tavarasta pantattiin A-Bank-nimiselle itävaltalaiselle pankille 13.12.1994 allekirjoitetun vakuussopimuksen mukaisesti. Tavara lähti tämän pankin nimiin laadittuine kuljetusasiakirjoineen 21.12.1994 Tunisiasta ja tullattiin 29.12.1994, jolloin lastia ei vielä ollut purettu.

9 Osa Thakisin maahantuomasta oliiviöljystä oli 31.12.1994 itävaltalaisen viinintuottajayrityksen varastossa A-Bankin valvonnassa, osa taas itävaltalaisella rautatieasemalla olevissa tavaravaunuissa kuljettajan vastuulla.

10 Agrarmarkt Austria (Itävallan maatalousmarkkinoita valvova viranomainen) katsoi Thakisilla olevan 1.1.1995 asetuksen N:o 3108/94 4 artiklassa tarkoitettu 1 091 341 kilogramman suuruinen ylijäämävarasto tunisialaista oliiviöljyä, minkä vuoksi se toimitti sille 1.2.1995 päätöksen turvaamistoimista niiden verosaatavien turvaamiseksi, joita ennakoitiin vaadittavan ylijäämävaraston pitämisen vuoksi, ja antoi sille 3.4.1995, sen konkurssiin asettamisen jälkeen, tiedoksi 11 086 683 Itävallan shillingin (ATS) suuruisen veron kantamista koskevan päätöksen.

11 Määrä laskettiin asetuksen N:o 3108/94 4 artiklan 3 kohdan mukaisesti kahdentoista jäsenen yhteisössä 31.12.1994 sovelletun oliiviöljyn tuontimaksun ja Itävallassa tuolloin sovelletun tuontimaksun erotuksen perusteella.

12 Itävallassa kyseisenä päivänä sovellettu tulli oli 70 ATS 100 kilogrammalta korotettuna 18 prosentin niin sanotulla taaralisällä, kun taas kahdentoista jäsenen yhteisössä sovellettu maksu oli oliiviöljyn vähimmäistuontimaksujen ja oliiviöljyalan muiden tuotteiden tuontimaksujen vahvistamisesta 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun komission asetuksen (EY) N:o 3307/94 (EYVL L 342, s. 53) liitteen I mukaan 66,31 ecua 100 kilogrammalta (eli 1 098,48 ATS/100 kg).

13 Päätökset turvaamistoimista ja veron kantamisesta riitautti ensin Thakis ja sitten sen konkurssipesän hoitaja tekemässään oikaisuvaatimuksessa. Ensinnäkin kiistettiin se, että Thakis olisi ollut 1.1.1995 oliiviöljyvaraston "varastonpitäjä", toiseksi tuontimaksun suuruus, joka olisi Thakisin mukaan pitänyt määrittää Tunisiasta peräisin olevan oliiviöljyn tuontia koskevista yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä 7 päivänä helmikuuta 1994 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 287/94 (EYVL L 39, s. 1) perusteella, ja kolmanneksi asetuksen N:o 3108/94 laillisuus, sillä se ei kuulu komission toimivaltaan liittymisasiakirjan 149 artiklan 1 kohdan nojalla ja sillä loukataan luottamuksensuojan periaatetta

siltä osin kuin sen 4 artiklaa sovelletaan myös uusien jäsenvaltioiden yrityksiin, jotka ovat toteuttaneet liiketoimia ennen viimeksi mainitun asetuksen antamista eli ennen 19.12.1994.

14 Oikaisuvaatimus hylättiin, minkä jälkeen asiassa valitettiin Verwaltungsgerichtshofiin. Koska tämä tuomioistuin on sille esitettyjen väitteiden vuoksi epävarma asetuksen N:o 3108/94 pätevyydestä ja tulkinnasta, se on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko veron kantaminen ylijäämävarastoista uusissa jäsenvaltioissa 1.1.1995 alkaen, kuten komission 19.12.1994 antaman asetuksen N:o 3108/94 4 artiklassa säädetään, Itävallan tasavallan liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn asiakirjan 149 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu siirtymätoimenpide, joka on tarpeen helpottamaan siirtymistä uusissa jäsenvaltioissa voimassa olevasta järjestelmästä yhteisten markkinajärjestelyjen soveltamisesta aiheutuvaan järjestelmään tämän sopimuksen maataloutta koskevassa VI osastossa määrätyin edellytyksin, vai onko tämä asetus kokonaan tai osittain pätemätön sen vuoksi, ettei komissio ollut toimivaltainen sen antamiseen?

2) Onko luottamuksensuojaa koskevan perusoikeuden tai suhteellisuusperiaatteen kanssa ristiriidassa se, että komission asetuksen N:o 3108/94 4 artiklaa sovelletaan ylijäämävarastoihin, jotka perustuvat disponointiin (ostot ja edelleenmyynnit), joka tapahtui

a) ennen päivää, jolloin asetus julkistettiin, tai

b) ennen ajankohtaa, jolloin alan toimijoille on pitänyt olla selvää, että ylijäämien osalta suunniteltiin verojen kantamista?

Mikäli kysymykseen vastataan myöntävästi, onko tämä asetus näiden perusperiaatteiden loukkaamisen vuoksi kokonaan tai osittain pätemätön tai onko sitä ainakin tulkittava siten, että tällaisissa tapauksissa veroa ei peritä?

3) a) Onko tavaran ostajan, joka jo 1.1.1995 mennessä oli myynyt tavaran edelleen sitä ostajalle kuitenkaan fyysisesti luovuttamatta, katsottava 1.1.1995 olleen tätä tavaraa koskeneen 'varaston pitäjä' (Besitzer), jos

i) tavara ja siitä saatava tulo on pantattuna eräälle pankille ja panttaussopimuksen nojalla

— tämän pankin hallussa oli avaimet panttausvarastoon, jossa oli varastoituna osa tavarasta, tai

— tämän pankin määräysvallassa ja hallinnassa oli rahtipapereiden, erityisesti yhdistettyä kuljetusta koskevan kuljetusasiakirjan, 'Bill of ladingin' nojalla 1.1.1995 eräällä itävaltaisella rautatieasemalla tullauksen jälkeen tavaravaunuissa ollut tavaran loppuosa, ja

— tällä pankilla oli oikeus 20 prosentin osuuteen siitä tulosta, joka panttaajan tekemän myyntisopimuksen perusteella suoritettaisiin,

minkä lisäksi

ii) — panttaaja suoritti tuontimaksut ja

— panttaajalle kuulunut kauppahinta tilitettiin myöhemmin tähän pankkiin panttaajan tilille, josta panttaaja ei kuitenkaan panttaussopimuksen vuoksi enää voinut määrätä?

b) Onko niin, että tavaran panttaaja ei siinä tapauksessa ole 'varastonpitäjä', jos panttaajan tahtona 1.1.1995 oli — panttaussopimuksesta johtuvin rajoituksin — hallita tavaraa ostajaansa varten? Onko tässä yhteydessä merkitystä sillä, että tämä tahto on ilmennyt ulkopuolisille?

c) Onko edellä a ja b kohdassa kuvatun kaltaisissa tilanteissa myös pantinsaaja, panttaajan kanssa sopimuksen tehnyt asiakas, huolitsija, varastoa pitävä henkilö tai rahdinkuljettaja 'varastonpitäjä' tässä asetuksessa tarkoitetussa merkityksessä?

4) Onko asetuksen N:o 3108/94 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu 'kahdentoista jäsenen yhteisössä 31 päivänä joulukuuta 1994 sovellettu tuontimaksu' CN-koodin 1509 10 mukaisen tunisialaisen oliiviöljyn osalta

a) kaikissa tapauksissa neuvoston 7.2.1994 antaman asetuksen N:o 287/94 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu erityismaksu, jonka suuruus oli 7,8 ecua 100 kilogrammalta, vai

b) kaikissa tapauksissa komission asetuksen N:o 3307/94 liitteessä I tarkoitettu maksu, jonka suuruus oli 79 ecua vähennettynä 12,69 eculla eli 66,31 ecua 100 kilogrammalta,

vai riippuuko kuitenkin

c) vastaus tähän kysymykseen siitä, oliko kahdentoista jäsenen yhteisön jäsenvaltioihin asetuksen N:o 287/94 1 artiklan 2 kohdassa vahvistettujen kiintiöiden puitteissa tapahtunut tunisialaisen oliiviöljyn tuonti myös vuoden 1994 lopussa ongelmitta mahdollista vai

d) onko tulli yksittäistapauksessa määritettävä sen perusteella, olisiko verovelvollisen ollut liiketoimen tekoaikaan mahdollista hakea etuun oikeuttavaa kiintiötä siinä tapauksessa, että tuonti johonkin jäsenvaltioon olisi ollut suunnitteilla?

5) Olisiko komission asetuksen N:o 3108/94 4 artikla edellä neljännen kysymyksen b kohdassa tarkoitetussa tapauksessa pätemätön yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamisen vuoksi?"

Ensimmäinen kysymys

15 Kansallisen tuomioistuimen ensimmäinen kysymys koskee sitä, oliko komissio liittymisasiakirjan 149 artiklan 1 kohdan nojalla toimivaltainen toteuttamaan asetuksen N:o 3108/94 4 artiklassa säädetyt toimenpiteet.

16 Tämä kysymys liittyy siihen, onko kyseisen asetuksen 4 artiklassa säädetyn kaltaisen tasoitusmaksun periminen liittymisasiakirjan 149 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu siirtymätoimenpide, joka on tarpeen helpottamaan maatalousasioissa siirtymistä uusissa jäsenvaltioissa ennen niiden liittymistä Euroopan unioniin voimassa olevasta järjestelmästä yhteisten markkinajärjestelyjen soveltamisesta aiheutuvaan järjestelmään.

17 Pääasian valittaja on väittänyt kansallisessa tuomioistuimessa, että asetuksen N:o 3108/94 4 artiklassa säädetyn kaltaisen veron kantaminen ei voi olla liittymisasiakirjan 149 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu siirtymätoimenpide, sillä kyseiseen määräykseen sisältyvä ilmaisu "helpottaa siirtymistä" osoittaa selvästi, että näiden toimenpiteiden on hyödytettävä uusia jäsenvaltioita, eikä siitä ole kysymys pääasiassa kannettavan veron osalta.

18 On huomattava, että liittymisasiakirjan 137 artiklan 2 kohdan toisen luetelmakohdan mukaisesti uusiin jäsenvaltioihin sovelletaan välittömästi yhteisestä maatalouspolitiikasta johtuvia oikeuksia ja velvollisuuksia poikkeuksia lukuun ottamatta. Saman asiakirjan 149 artiklan 1 kohdassa määrätään "tarpeellisten" siirtymätoimenpiteiden toteuttamisesta "helpottamaan siirtymistä uusissa jäsenvaltioissa voimassa olevasta järjestelmästä yhteisten markkinajärjestelyjen soveltamisesta aiheutuvaan järjestelmään", ja nämä toimenpiteet on toteutettava

"asetuksen N:o 136/66/ETY 38 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti tai tarvittaessa muiden maataloustuotteiden markkinajärjestelyjä koskevien asetusten vastaavissa artikloissa säädetyn menettelyn mukaisesti".

19 Tässä yhteydessä on tuotava esiin myös yhteisön toimielinten laaja harkintavalta niiden päättäessä toimenpiteistä, joilla pannaan täytäntöön yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteita (ks. mm. asia C-285/94, Italia v. komissio, tuomio 25.6.1997, Kok. 1997, s. I-3519, 22 ja 23 kohta ja asia C-289/97, Eridania, tuomio 6.7.2000, Kok. 2000, s. I-5409, 48 kohta).

20 Liittymisasiakirjan 145 artiklan 2 kohdassa määrätään uusien jäsenvaltioiden velvoitteesta poistaa omalla kustannuksellaan kyseisen asiakirjan 149 artiklan 1 kohdan mukaisesti vahvistetuissa menettelyissä ja määräajoissa näissä jäsenvaltioissa vapaassa vaihdannassa olevien tuotteiden varastot, jotka määrältään ylittävät sen, minkä voidaan katsoa edustavan tavanomaista tasausvarastoa.

21 Liittymisasiakirjan laatijat ovat pitäneet sitä, että uusissa jäsenvaltioissa on 1.1.1995 epätavallisen suuria varastoja yhteisen markkinajärjestelyn alaisia tuotteita, tämän järjestelyn asianmukaiselle toiminnalle häiriöitä aiheuttavana tekijänä etenkin siitä syystä, että se vaikuttaa hinnanmuodostukseen.

22 On todettava, että ottaessaan liittymisasiakirjan 149 artiklan 1 kohdan perusteella käyttöön ylijäämävarastoja koskevan erityisen veron komission tarkoituksena on ollut nimenomaan helpottaa uusien jäsenvaltioiden siirtymistä yhteisiin markkinajärjestelyihin, koska tällaisella verolla pyritään estämään varastojen muodostaminen keinottelutarkoituksessa ja estämään tosiasiallisesti ylijäämävarastoja alhaisilla hinnoilla muodostaneiden toimijoiden taloudellisen edun syntyminen (ks. asetuksen N:o 3108/94 kolmas perustelukappale).

23 Kuten Itävallan hallitus on perustellusti huomauttanut, ylijäämävarastojen verottamisella voitiin myös lieventää liittymisasiakirjan 145 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua uusien jäsenvaltioiden velvoitetta hävittää tällaiset varastot omalla kustannuksellaan.

24 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että komissio oli liittymisasiakirjan 149 artiklan 1 kohdan nojalla toimivaltainen toteuttamaan asetuksen N:o 3108/94 4 artiklassa säädetyt toimenpiteet.

Toinen kysymys

25 Kansallisen tuomioistuimen toinen kysymys koskee sitä, onko asetuksen N:o 3108/94 4 artikla pätevä suhteellisuusperiaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen kannalta.

26 Suhteellisuusperiaatteesta on todettava, että silloin, kun komissio käyttää neuvoston — tai liittymisasiakirjan laatijoiden — sille antamaa toimivaltaa yhteisen maatalouspolitiikan alalla liittymisasiakirjan määräysten täytäntöönpanemiseksi, se saattaa käyttää laajaa harkintavaltaa, minkä vuoksi yhteisen maatalouspolitiikan alaan kuuluva toimenpide voidaan katsoa lainvastaiseksi ainoastaan, kun kyseinen toimenpide on toimielimen tavoittelemien päämäärien saavuttamiseksi ilmeisen epäasianmukainen (ks. vastaavasti asia 265/87, Schräder, tuomio 11.7.1989, Kok. 1989, s. 2237, 22 kohta ja asia C-157/96, National Farmers' Union ym., tuomio 5.5.1998, Kok. 1998, s. I-2211, 61 kohta).

27 Kun komissio on tässä tapauksessa ottanut käyttöön kyseessä olevan veron ja vahvistanut sen soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt, se on valinnut useista eri vaihtoehdoista mielestään soveliaimman tavan välttää yhteisen

markkinajärjestelyn asianmukaiseen toimintaan kohdistuvat riskit, jotka aiheutuvat siitä, että varastot ylittävät määrältään sen, minkä voidaan katsoa edustavan tavanomaista tasausvarastoa liittymisasiakirjan 145 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla (ks. asetuksen N:o 3108/94 kolmas perustelukappale).

28 Kyseisellä verolla pyritään estämään tällaisten varastojen muodostuminen tai ainakin estämään sen taloudellisen edun syntyminen, jota varastojen pitäjät ovat ajatelleet saavansa, asettamalla ne samaan asemaan kuin kahdentoista jäsenen yhteisön yritykset, joiden kanssa ne kilpailevat markkinoilla. Tämän veron on lähtökohtaisesti katsottava olevan omiaan helpottamaan yhteisten markkinajärjestelyjen soveltamista uusissa jäsenvaltioissa liittymisasiakirjan 149 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, ylittämättä sitä, mikä on tässä suhteessa välttämätöntä.

29 Tästä seuraa, että komissio ei ole ylittänyt harkintavaltansa rajoja. Suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskeva väite on siten hylättävä.

30 Weidacher on väittänyt kansallisessa tuomioistuimessa luottamuksensuojan periaatteesta, että asetuksen N:o 3108/94 4 artiklassa ei noudateta tätä periaatetta, sillä kyseistä säännöstä sovelletaan myös niihin ylijäämävarastojen pitäjiin, jotka ovat tuoneet kyseiset tavarat maahan ennen asetuksen julkaisemista.

31 Tältä osin on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan luottamuksensuojan periaatteeseen voidaan vedota yhteisön säännöksiä ja määräyksiä vastaan vain silloin, kun yhteisö on itse luonut tilanteen, johon perusteltu luottamus perustuu (ks. asia C-22/94, Irish Farmers Association ym., tuomio 15.4.1997, Kok. 1997, s. I-1809, 19 kohta ja asia C-107/97, Rombi ja Arkopharma, tuomio 18.5.2000, Kok. 2000, s. I-3367, 67 kohta).

32 Tästä ei kuitenkaan ole kyse pääasiassa. Yhteisö ei ensinnäkään ole millään tavoin, toimillaan tai niiden toteuttamatta jättämisellä, antanut asianomaisten tahojen ymmärtää, että siirtymätoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on estää ylijäämävarastojen muodostumisen aiheuttama kilpailun vääristyminen ja keinottelusta hyötyminen, ei toteutettaisi 1.1.1995 tapahtuneen laajentumisen yhteydessä.

33 Ostaessaan lokakuussa 1994 Tunisiassa merkittävän määrän oliiviöljyä Thakisin olisi kenen tahansa tavanomaista huolellisuutta noudattavan taloudellisen toimijan tavoin pitänyt tietää, että liittymisasiakirjan julkaisemisesta Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä 29.8.1994 lähtien komissiolla oli sen 149 artiklan 1 kohdan nojalla nimenomaisesti oikeus toteuttaa siirtymätoimenpiteitä uusissa jäsenvaltioissa voimassa olevien järjestelmien mukauttamiseksi yhteisiin markkinajärjestelyihin ja että nämä siirtymätoimenpiteet voivat vaikuttaa ylijäämävarastoihin, jotka olivat jo muodostuneet, kun asetus N:o 3108/94 julkaistiin 20.12.1994.

34 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että kyseessä oleva tavara tuotiin Itävaltaan 21.12.1994 ja tullattiin 29.12.1994 eli sen jälkeen, kun asetus N:o 3108/94 oli tullut voimaan. Weidacherin väite on siis joka tapauksessa tehoton.

35 Näin ollen myös luottamuksensuojan periaatteen loukkaamisesta esitetty väite on hylättävä.

36 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että kysymyksen tarkastelussa ei ole tullut ilmi mitään sellaista, joka vaikuttaisi asetuksen N:o 3108/94 4 artiklan pätevyyteen suhteellisuusperiaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen kannalta.

Kolmas kysymys

37 Kansallisen tuomioistuimen kolmas kysymys koskee sitä, onko pääasian valittajan kaltaista yritystä pidettävä asian olosuhteissa asetuksen N:o 3108/94 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna ylijäämävaraston pitäjänä.

38 Aluksi on huomattava, että kansallisen tuomioistuimen EY 234 artiklan nojalla esittämä ennakkoratkaisukysymys voi koskea muun muassa perustamissopimuksen tulkintaa tai yhteisön toimielimen tai Euroopan keskuspankin säädöksen pätevyyttä ja tulkintaa. Yhteisön oikeuden säännöksen soveltaminen kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettuun konkreettiseen tapaukseen kuuluu kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan.

39 Kolmannella kysymyksellä on tämän vuoksi ymmärrettävä haluttavan saada täsmennys asetuksen N:o 3108/94 4 artiklassa tarkoitetun ylijäämävaraston pitäjän käsitteeseen, jotta kansallinen tuomioistuin voisi ratkaista, onko Thakista pidettävä sellaisena pääasiassa kyseessä olevan veron kantamista varten.

40 Itävallan hallituksen mukaan ainoastaan henkilöä, jolla on tavaraa koskeva disponointioikeus, voidaan pitää asetuksen N:o 3108/94 4 artiklassa tarkoitettuna varastonpitäjänä. Tässä tapauksessa Thakis täyttäisi edellytyksen ylijäämävarastojen ostajana.

41 Komissio sitä vastoin väittää, että asetuksen N:o 3108/94 4 artiklassa tarkoitetaan varastonpitäjällä henkilöä, joka tosiasiallisesti valvoo varastoja tai pitää

niitä todellisuudessa ja konkreettisesti hallinnassaan. Tämä tulkinta perustuu tarpeeseen turvata veron perintä, jota ei olisi varmistettu, jos veron suorittamisesta vastaisi esimerkiksi omistaja, joka voi asua toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa valtiossa.

42 Tässä yhteydessä on muistettava, että määrätessään ylijäämävarastojen pitäjien verottamisesta 1.1.1995 komissio pyrki estämään varastojen muodostamisen keinottelutarkoituksessa ja tällaisia varastoja muodostaneiden toimijoiden taloudellisen edun syntymisen, kuten tämän tuomion 22 kohdassa on todettu. Näin ollen asetuksen N:o 3108/94 4 artiklassa varastonpitäjien käsitteellä on ymmärrettävä tarkoitettavan henkilöitä, joilla oli 1.1.1995 valta saattaa varastoitu tuote markkinoille hankkiakseen voittoa, jonka syntyminen pääasiassa kyseessä olevan veron kantamisella pyrittiin nimenomaisesti estämään.

43 Kuten julkisasiamies on perustellusti todennut ratkaisuehdotuksensa 81 kohdassa, tätä tulkintaa tukee myös asetuksen N:o 3108/94 4 artiklan 2 kohta, jossa vahvistetaan seikat, jotka uusien jäsenvaltioiden on otettava huomioon ylijäämävaraston määrittämiseksi. Kyse on erityisesti käytettävissä olevien varastojen keskiarvoista ja kyseisen jäsenvaltion liittymistä edeltäneinä vuosina toteutuneista kaupoista. Tällaisia seikkoja ei selvästikään voitaisi ottaa huomioon, jos olisi hyväksyttävä tulkinta, jonka mukaan varastonpitäjinä olisi pidettävä kaikkia niitä henkilöitä, jotka liittymispäivänä konkreettisesti valvoivat varastoa — kuten panttioikeuden haltija tai kuljettaja — ilman, että näillä olisi välttämättä vapaata disponointioikeutta tavaraan.

44 On vielä lisättävä, että ylijäämävaraston pitäjä on nimettävä riippumatta siitä, onko tässä tapauksessa kyseessä oleva toimija tavalla tai toisella antanut varaston joko kokonaan tai osittain vakuudeksi.

45 Kolmanteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että asetuksen N:o 3108/94 4 artiklassa tarkoitetaan ylijäämävaraston pitäjän käsitteellä kaikkia niitä henkilöitä, joilla on valta saattaa varastoitu tuote markkinoille ja hyötyä siitä.

Neljäs kysymys

46 Kansallinen tuomioistuin haluaa tietää neljännellä kysymyksellään, joka koskee tunisialaisen oliiviöljyn tuontia, onko asetuksen N:o 3108/94 4 artiklan 3 kohdassa säädetty "tuontimaksu", jota sovellettiin kahdentoista jäsenen yhteisössä 31.12.1994, asetuksen N:o 3307/94 liitteessä I tarkoitettu maksu vai perustuuko se asetukseen N:o 287/94.

47 Tältä osin riittää, kun todetaan Itävallan hallituksen ja komission tavoin, että asetuksessa N:o 287/94 säädettyä erityismaksua ei voitu enää soveltaa 31.12.1994, joka on otettu vertailupäivämääräksi asetuksen N:o 3108/94 4 artiklan 3 kohdassa. Asetuksen N:o 287/94 yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä 10 päivänä maaliskuuta 1994 annetun komission asetuksen (EY) N:o 548/94 (EYVL L 69, s. 3) 1 ja 3 artiklan mukaan erityismaksujärjestelmän soveltamisen edellyttämät tuontitodistukset olivat voimassa kunakin markkinointivuonna ainoastaan 1.3.—31.10. Näin ollen Tunisiasta peräisin olevaa oliiviöljyä voitiin 31.12.1994 tuoda yhteisöön ainoastaan asetuksessa N:o 3307/94 säädetyn yleisen maksujärjestelmän perusteella.

48 Neljänteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että asetuksen N:o 3108/94 4 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että tunisialaisen oliiviöljyn tuontiin kahdentoista jäsenen yhteisössä 31.12.1994 sovellettu "tuontimaksu" on asetuksen N:o 3307/94 liitteessä I tarkoitettu maksu.

Viides kysymys

49 Kansallisen tuomioistuimen viides kysymys koskee sitä, onko asetuksen N:o 3108/94 4 artiklan 3 kohta pätevä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kannalta, kun tässä säännöksessä ei säädetä mahdollisuudesta soveltaa asetuksella N:o 287/94 käyttöön otettua erityismaksua uusien jäsenvaltioiden yritysten tuodessa Tunisiasta peräisin olevaa oliiviöljyä, vaikka kahdentoista jäsenen yhteisön yrityksiin on sovellettu tällaista maksua.

50 Kuten komissio on todennut, uusien jäsenvaltioiden yritykset, joilla oli 1.1.1995 näissä jäsenvaltioissa voimassa olleen järjestelmän nojalla maahantuodun tunisialaisen oliiviöljyn ylijäämävarastoja, eivät olleet kahdentoista jäsenen yhteisön yrityksiin rinnastettavassa asemassa, sillä nämä ovat 1.3.—31.10.1994 voineet tuoda Tunisiasta peräisin olevaa oliiviöljyä Euroopan talousyhteisön ja Tunisian tasavallan entisen yhteistyösopimuksen, joka on hyväksytty yhteisön nimissä 26.9.1978 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2212/78 (EYVL L 265, s. 1), mukaisen etuusjärjestelmän perusteella.

51 Näissä olosuhteissa asetuksen N:o 3108/94 4 artiklan 3 kohta, jossa säädetään asetuksen N:o 3307/94 yleisen järjestelmän perusteella uusissa jäsenvaltioissa 1.1.1995 pidettyjen ylijäämävarastojen verottamisesta niiden kaupan vääristymien, jotka saattavat aiheuttaa häiriöitä yhteisiin markkinajärjestelyihin, estämiseksi tai poistamiseksi, ei ole ristiriidassa jäsenvaltioiden taloudellisten toimijoiden yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa.

52 Viidenteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että kysymyksen tarkastelussa ei ole tullut ilmi mitään sellaista, joka vaikuttaisi asetuksen N:o 3108/94 4 artiklan 3 kohdan pätevyyteen yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kannalta.

Oikeudenkäyntikulut

53 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Itävallan hallitukselle ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

on ratkaissut Verwaltungsgerichtshofin 17.4.2000 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **Euroopan yhteisöjen komissio oli Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyn asiakirjan 149 artiklan 1 kohdan nojalla toimivaltainen toteuttamaan Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisen vuoksi maataloustuotteiden kaupan osalta toteutettavista siirtymätoimenpiteistä 19 päivänä joulukuuta 1994 annetun komission asetuksen (EY) N:o 3108/94 4 artiklassa säädetyt toimenpiteet.**

2) Toisen kysymyksen tarkastelussa ei ole tullut ilmi mitään sellaista, joka vaikuttaisi asetuksen N:o 3108/94 4 artiklan pätevyyteen suhteellisuusperiaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen kannalta.

3) Asetuksen N:o 3108/94 4 artiklassa tarkoitetaan ylijäämävaraston pitäjän käsitteellä kaikkia niitä henkilöitä, joilla on valta saattaa varastoitu tuote markkinoille ja hyötyä siitä.

4) Asetuksen N:o 3108/94 4 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että tunisialaisen oliiviöljyn tuontiin kahdentoista jäsenen yhteisössä 31.12.1994 sovellettu "tuontimaksu" on oliiviöljyn vähimmäistuontimaksujen ja oliiviöljyalan muiden tuotteiden tuontimaksujen vahvistamisesta 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun komission asetuksen (EY) N:o 3307/94 liitteessä I tarkoitettu maksu.

5) Viidennen kysymyksen tarkastelussa ei ole tullut ilmi mitään sellaista, joka vaikuttaisi asetuksen N:o 3108/94 4 artiklan 3 kohdan pätevyyteen yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kannalta.

Jann Sevón Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä tammikuuta 2002.

R. Grass P. Jann

kirjaaja ensimmäisen jaoston puheenjohtaja